

Kút

Édes szag szállt, és mintha mocskos lett volna. Valami nagyon mocskos szag volt. A fiú percek óta fintorgott, az állára folyt a taknya, az alkarjával törölgette az arcát.

– Mi ez, apám?

A férfi az eget nézte, olyan nagy volt az ádámcsutkája. Sötétlila felhők tolokodtak odafent. De nem esett. A távolban villámok karcolták a horizontot. Így volt napok óta. Elsötétült, a szél hidegen csatangolt, de nem esett. A nap itt-ott most is kitűnt gomolygásból, sápadt, gyáva korong volt. A férfi a földre nézett. Láttak néhány elhullt rágsálót, pockokat, ürgét. Akkor már napok óta járták a környéket, és az apja csupa szomorú, sovány állatot mutatott neki. Mintha átok ülné a környéket. Baj fog rájuk rontani, semmi kétség. De még a kecskék is olyan mélabúsak voltak. Ha a kecske elhever az árok szélén, már nagy baj van. Szomorú birkák és tehének bámultak rájuk mindenfelől. A férfi azt mutatta a gyerekeknek, hogy a birkanyáj helyben áll akár egy órán át. És ha a birkák nem mozognak, baj van. Nézze meg azt a hangyabolyt. Nem mozog. Kijöttek a levegőre a bogarak, és nem mozognak. Miért nem mozognak? Azért nem mozognak, mert baj lesz. Járták a környéket, mert az apja azt hajtogatta, hogy valamit tenni kell. De mit kell tenni. Nem tudta az apja. Fogta a fia kezét, izzadt a tenyere és húzta maga után, hogy újra és újra mutasson neki valami bizonyítékot.

– Égetnek – mondta a férfi. A neve Poldi Schwamm, lutheránus vallású, írástudó. Afféle keményfejű, minden ember. Mindenféle munkákhoz konyított valamelyest, az ácsoláshoz, a kádársághoz vagy a kovácsoláshoz, de még a venyigemetszéshez is értett, viszont semmihez nem értett igazán. Ezért akadt mindig munkája, elfoglaltsága. Tudott kéz alá dolgozni, ismerte az anyagot, a fák és a kövek fajtáit, a szerszámokat, csak a fogásokat nem ismerte igazán. Így volt jó. Így kellett Poldi Schwamm, így volt rá szükség, ha valahol tetőt fedtek, pincét falaztak vagy állatokat nyírtak.

– Mit égetnek? – kérdezte a gyerek, s közben a füst felé pislogott, amit most, akár egy szakadt fekete szőnyeget, a talaj felé szorított a szél, és feléjük kergette.

– Azt hiszem, tehenet.

– Miért égetik el?

– Megdöglött.

– Miért döglött meg?

– Nem tudom – mondta a férfi.

– Hát akkor mit tudsz? – kérdezte a fiú.

– Majd meglátod – bólintott a férfi és lehunyta a szemét, és a kezét a fia szájára tette. A füst elérte őket.

Poldi Schwamm másnap korán reggel bement a hivatalba, és ha úgy vesszük, viszonylag gyorsan megkapta az engedélyt. Különbösen úgy nevettek rajta, ahogy még soha tán. Az intéző áthívott egy görbe hátú, sekélyes mosolyú írnokot is, az meg máris üzent a jegyzőért. Kuncogtak, mint a szaros gyerekek. A fiúnak égett az arca. Voltak már vagy féltucatnyian az irodateremben, csupa talpnyaló, papírcú alak, körbevették a férfit, mint valami esztét veszített csodabogarat. Neki az volt az érve, és ezt elő is adta részletesen, pontról pontra haladva, hogy ha nem használják, mert nem lesz rá szükség, mert nem igazolódik be a balsejtelve, ami már hetek, hónapok óta gyöttri, akkor sincs semmi baj. Akkor van egy kútjuk, ami éppenséggel hasznára nincsen a közösségnek. De lehet, természetesen. És bármikor lehet. Ki jelentheti ki teljes magabiztossággal, hogy kiismeri a természet erőit. Egy kút bármikor jól jöhet. Ha ő téved, de különben nem téved, akkor is jól jöhet. A pergamenpofák nevettek rajta, hogy micsoda vészmadár. Majd egy kis vita alakult ki a hivatali léhűtők között, nem vet-e mégis rossz fényt rájuk, hogy nekik ezen a környéken szükségük van ilyesmire. De hát mindenki látja, aki csak

erre téved, akit erre vezérel a jó dolga, hogy gazdaságaik virágoznak, hogy a földek dúsak és teremnek, a legelő és a fű kövér, az állatok is úgy szaporodnak, mint soha még. Kinevették, talán meg is alázták a férfit, de az engedélyt megadták neki. Jól van, Poldi Schwamm, áshatsz döggutat, ha annyira akarsz. A pecsétes engedélyt megkapta, és aztán kint, a szabadban a szélbe tartotta, száradjon meg a papíron a kacifántos tintanyom, nehogy elmosódjon. A fiú látta az örömet az arcán.

Amikor Poldi Schwamm ázni kezdett, kellemes, napfényes idő volt. Bár a szél most sem hagyta alább. A fiú ott volt vele. Figyelte az apja minden mozdulatát, és arra gondolt, szívesen csinálná ő is. Lemenne a gödörbe, és ásna. De az apja nem engedte.

– Hozz gallyakat! Erős ágakat! Támasztéknak – mondta. Vagy elküldte ebédért, élező kőért. Amikor beborult, az apja akkor is ásott, nem hagyott fel a munkával. Elállt a szél, levél se rezdült. Lecikázott a lila égből néhány villám. Már esett is. A férfi összeszorította a száját, a víz a szemébe folyt, elvakította, de ásott. A fiú a közeli pagonyban talált menedéket.

– Éjszaka nem áshatsz, apám – mondta a fiú.

– Éjszaka aludni fogok. Vidd a rongyokat a fák alá.

Poldi Schwamm éjszaka nem ásott, és azt magyarázta a fiúnak, hogy nagy baj lesz. Szerinte, és a férfi ivott a borából, majd a fiú felé nyújtotta a kulacsot, nem a birkákkal kezdődik. Az ilyen nem a birkákkal kezdődik. Hanem

DARVASI László
A veinhageni rózsabokrok
Jelenkor, 1993

A Borgognoni-féle szomorúság
Jelenkor, 1994

A Kleofás-képregény elvtársnő
Jelenkor, 1995

Szerelmem... Dumumba elvtársnő
Jelenkor, 1998

A könny-mutatványosok legendája
Jelenkor, 1999, Magvető, 2009

Szeretni egy nőt
Jelenkor, 2000

Szív Ernő: Összegyűjtött szerelmeim
Magvető, 2003

A világ legboldogabb zenekara
Magvető, 2005

Virágzabálók
Magvető, 2010

Vándorló sírok
Magvető, 2012

„A könny-mutatványosok legendája” (részletek)
Magyar Lettre Internationale, 26, 27

„Vidám mondatok”
Magyar Lettre Internationale, 31.

„Szeretni egy nőt”
Magyar Lettre Internationale, 36

„A Félfülű Fejedelem”
Magyar Lettre Internationale, 40

„Levél Toledóba”
Magyar Lettre Internationale, 52

„Virágzabálók”
(részletek)
Magyar Lettre
Internationale, 59,
60, 65, 68

„Esther Kinsky
fotóiról”
Magyar Lettre
Internationale, 81

„Hangszórók
országá”
Magyar Lettre
Internationale, 85

(CSAPLÁR
Vilmossal,
LÁNG Zsolttal
és LENGYEL
Péterrel)
„A történelem
visszatéréséről az
irodalomba”
Magyar Lettre
Internationale, 32

Aczél Géza

(szino)lira
torzósótár

akkord1

*a zenével azért illett volna többet igaz sokáig csak unt énekórák dallamai
óbégáltak mögöttem gyetlen izgalmas nóta csak akkor csendült ba göcsörtös
botjával úgy pataki ferri bácsi módra bölintotta akolba a szemtelen
tülkörösokat a rajztanárom ekkor még a síneken végző maknyik is szörnyen
áriázott s nem mert visszazólni otthon kis dobozból a kornak megfelelően
zengett holmi muzik szüleim kisimult arccal élvezték szombat esténként
az operettet máskor a közeli tölgyes csárda cigánydalt zengett a dallamra
amúgy érzéketlen gyerekeknek egy életre elegendő volt kerek a káposztából
a bármás nem is vágott se ének se rajztanárnak az az apró irodalom pedig
még messze leledzett nem sejtve mikor kanyarodott a hiányos ürge rögös
útjaira a szent művészeteknek ahol már ösztönösen kezdtek összeérni az
ibletett dolgok velük tündeztek elő színes pojácák zsiúfolt zsenik csilingelő
koboldok s néhány báméskodó ábitata a szituációban aztán kezdett bögni
a dzsessz és telten terjeszkedni a filharmonikusok zenekara hol némi búra
bol a magányra majd ismét fordult az ábra s elsöpört mindent az utolsó
akkord késődélutánja*

akkord2

*mindig úgy bittem a teljesítménybér úgy igazi ba az adott körülmények
között biztos az arány ekkor nem fő motívum mennyire is szegény a bazád
dölyfösen bekerítetted-e elhúzott bazád közben havonta nekirághatsz
az adriának s még inkább tovább hol barna csöcsökre bölintnek az
ezoterikus pálmafák amíg alantasz zsigereidről nem menekülve batcsillagos
álombotelekből kicsinyke ürge elviszed a szalvétát a tollat és a pobarakat
ősi származásodra megnyugtatónak tűnő bizonyíték legfeljebb innen
akad és miként zseninktől felverve grófi szék szélének bús sóhajta úgy
vagy a kisszerű demagógiákat előre lerázva a boldog szegénység foglya
amikor apám a mindenkori hatalmi csöcselék szorításából magát kivonva
fílleres fizetéséből havonta hazabozta bárom harmincért a luxusnak
tűnő melódia szeletet anyuka pedig zavarában mindig ránevetett és mivel
a sárga aranypapír mögött három mogyorós dombocská domborodott törte
is boldogan a két fiúnak s magának a csokoládés gombolyagot s az édes
akkord tisztára fésült igénytelensége elkünkkel együtt szállt akár a béke s
a mocsokban oitmaradt örökre kitakartan*

akkoriban

*lesed a politika háborgó tengerét teljes apátiában öreg vagy már megannyi
törmeléke tolungat fejedben a sok kis rugalmatlan összehasonlításnak
sokáig fölfelé nyitottan tekergetted nyakad mivel remények nélkül nem
érdemes élni s nem sejtetted a tól-ig rendszerek örökre bevérzik majd
egyszerű emberi vágyakozásod mert bát egykor ott tántorgott egy kor
idegen fegyverek olajos bűzében a hosszú vörös asztalok mögött egyre
jobban kiborult illegitimitása s ba nem is ücsörgött már minden ablakban
egy szása az erőszak garantáltan tervbe vett utódlása teremté bőven
a buggyant hatalmi mámort ügybogy kisebb-nagyobb felelőtlenséggel
többnyire végig poroszkáltuk fél életünk s csak elkünk mélyén vártuk
a menüt melyből a föléledt ébes ember a szabadság mámoros ízeiből
válogatbat majd lasscskán telítődött ez a cinikusan léthe vetett újabb
büzös katlan nem tudod kikerülni s csalódottan egy hamis csavarral
kezdész vissza felé felbeülni hisz akkoriban legalább fiatal voltál a nő
olyan volt mint az oltár és még közel sem fájt ennyire a lábad így aztán
biccentve minden demagógiának biová válsz de a zöldek nélkül*

a lovakkal és a nyulakkal. A ló nagyon kényes jószág. És ugyan furcsa, mert
ketrechen él, de a nyúl is kényes. A tyúk nem az. A gyöngytyúk talán az.
A disznó mindent kibír, de azért volt már rá példa, hogy hullani kezdett. A fiú
akkor még nem élt. Úgy hullt a sertés, hogy száz méterenként égtek a mág-
lyák. Nem volt éjszaka, annyi állat elhullt.

Amikor már félig készen volt a kút, ami voltaképpen gödör volt, az embe-
rek kijöttek a hivatalból. Cicomás kocsi hozta őket, de az egyik ló sántított.
A hivatalnokok hárman voltak, pislogtak lefelé a gödör mellett, mert Poldi
Schwamm nem mászott föl letről. Már nem is látszott ki belőle, olyan mély
volt az a kút, az a gödör. Hogy nem akarja kövel kiverni a kút oldalát, kér-
dezték tőle. Akarná ő, mondta nevetve a férfi, de nincsen köve. Kőre nincsen
pénze. A hivatali emberek mosolyogva bólogattak, kár, milyen kár, hogy Poldi
Schwammnak nincsen pénze kőre. A hivatali emberek után kijött a felesége
is, és a fiú, akit odébb küldtek, csak annyit értett, hogy az anyja többször ki-
mondja a férfi nevét.

– Poldi Schwamm!

– Poldi Schwamm!

Aztán az asszony odament a farigcsáló gyerekekhez, a kezébe adott egy ka-
lácsot, meg egy batyut.

– Vigyázz apádra! – mondta.

– Vigyázok – bölintott a fiú.

– Ó jó ember, tudod – mondta az asszony.

– Mindig kinevetik – mondta a fiú.

Az asszony hunyorgott.

– Mondom, hogy jó ember – mondta még, megsimogatta a fia arcát, és
elment.

A gödör csaknem készen volt már, és aznap alkonyatkor Poldi Schwamm
úgy döntött, hogy lent fog aludni, benne a mélyedésben. De ne mondja ezt
meg az anyjának a fiú. Ne mondja meg senkinek. A fiú a pagonyosban maradt.
Éjszaka esni kezdett, a víz dobolt a leveleken, ő meg arra gondolt, hogy az
apja meg fog ázni. Fölkelt, és a gödörhöz tapogatott. Majdnem belecsúszott.

– Nem ázol, apám?

– Nem, fiam.

– Ha fázol, kijössz, apám?

– Persze – mondta az apja.

– Visszafekszem – mondta a fiú.

– Vigyázz, miket álmodsz – mondta a gödörből Poldi Schwamm.

Reggel a fiú azt látta, hogy a gödör beomlott. Az apja nem volt sehol. Illet-
ve biztosan ott volt, csakis a föld alatt lehetett. Le akart ereszkedni, de akkor a
másik oldalról omlott le a földfal. Majdnem elvitte a fiú lábát. Ó káromkodott,
és sírt. Aztán arra gondolt, hazamegy. Szól az anyjának. De mit mond neki?
Vagy menjen inkább először a hivatalba? Igen, a legjobb az lesz, ha a hivatalt
értesíti először, hogy baleset történt. Aztán félúton meglátott egy mozdulat-
lan birkanyáját, ettől elbátortalanodott, toporgott kicsit, majd visszafordult.
Látott döglött hörcsögöket, pockokat is. A szél fúj, csak fúj. S ahogy vissza-
ért, meglátta a dögöt. Egy ló volt. Egy gyönyörű, még fényes szőrű, halott ló.
És éppen ott hevert a gödör horpadásában. Piros hab folyt a pofájából. De
már nem mozgott. A fiú gondolkodott, mi tévő legyen. Aztán kihordta a ron-
gyokat a pagonyból. Szedett tűzfát. A szagra gondolt, amit már ismert.

– Mégiscsak bolond volt az apám – mondta a vigyorgó dögnek, és a ron-
gyok alá gyújtott.